

Sverige behöver tydligare åtgärder och mål för att klara den gröna omställningen. Ryckig och motsägelsefull klimatpolitik riskerar att bromsa processen, skriver tre forskare i en ny SNS-rapport.

Ett brett politiskt grepp behövs för att ge det svenska näringslivet de förutsättningar som krävs för att kunna ställa om till nollutsläpp, skriver SNS-rapportens författare.

FOTO: FREDRIK SANDBERG

Sänkta ambitioner fördröjer näringslivets omställning

Svenska företag ligger på många sätt i framkant när det gäller att minska klimatpåverkan. Därför är intresset också stort för att investera i innovativa svenska bolag. Det illustreras av de stora investeringarna i H2GS, som ska tillverka fossilfritt stål, liksom av pilotsatsningarna som internationella storbolag gör i Sverige, till exempel Ovako som satsar på grön vätgas.

Samtidigt är det tydligt att näringslivets omställning i hög grad påverkas negativt av en ryckig och många gånger motsägelsefull klimatpolitik. Klimatpolitiska rådet är med rätta tydligt i sin kritik om att detta försvårar omställningen. Ett ensidigt fokus på ny fossilfri energi i form av kärnkraft är inte tillräckligt för att klara klimatomställningen. I stället behövs ett brett politiskt grepp som ger näringslivet de ramar som krävs för att kunna ställa om till noll utsläpp.

ISNS-rapporten "Politikens roll för näringslivets klimatomställning" som presenteras tisdagen den 16 april diskuterar vi det klimatpolitiska ramverkets avgörande betydelse för näringslivets utveckling. För att nå målet om nettonollutsläpp till mitten av århundradet krävs genomgripande, strukturella förändringar av stora delar av ekonomin. Detta kräver i sin tur att klimatpolitiken utvidgas från traditionell miljöpolitik med fokus på att prissätta koldioxidutsläpp till en bredare politik för samhällsutveckling.

I sammanhanget kan lärdomar dras av den

"Ett ensidigt fokus på ny fossilfri energi i form av kärnkraft är inte tillräckligt för att klara klimatomställningen."

ekonomiska historien. De omfattande strukturomvandlingar som ekonomin och energisystemet har gått igenom ger oss vägledning kring hur klimatpolitiken bör utformas. En central insikt är att inriktningen på samhällsutvecklingen bestäms genom ett komplicerat samspel mellan innovationer, marknader, formella och informella institutioner samt utbyggnaden av infrastruktur.

En skillnad jämfört med tidigare omvandlingar är att klimatomställningen inte av sig självt drivs av lika stora ekonomiska vinstintressen som tidigare strukturomvandlingar. Därför ställs särskilda krav på att klimatpolitiken slår fast riktning och hastighet för förändringarna. För att styra samhället mot nettonollutsläpp krävs politik som bidrar till alltifrån innovationer och reformering av marknader till investeringar i ny infrastruktur samt anpassning av lagar och regler.

Historiska erfarenheter visar också att politiken kan vara passiv – men aldrig neutral. En passiv politik tenderar att bevara de institu-

tioner och infrastrukturer som stöttar nuvarande, ohållbara strukturer i ekonomin. Politik för omställning handlar om att bryta ner hinder för förändring och att skapa förutsättningar för att nya tekniska och sociala innovationer ska få genomslag i samhället.

Fremstkrävs politiska insatser för att driva på omställningen i de materialproducerande industrierna som står för en stor del av näringslivets utsläpp. Dessa industrier står inför en utmaning som kräver stora investeringar samtidigt som utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi ger dem begränsade tillväxtpotentialer.

En politik för strukturomvandling inom ramen för klimatmålet kan byggas på sex pelare:

- ▶ Staka ut färdriktningen.
- ▶ Satsa på kunskap och innovation.
- ▶ Skapa och reformera marknader.
- ▶ Bygg institutionell kapacitet.
- ▶ Utveckla internationell samordning.
- ▶ Hantera negativa sociala och ekonomiska konsekvenser av klimatomställningen.

De första fyra pelarna fokuserar på att skapa rätt förutsättningar för att möjliggöra en omvandling. De två sista sätter klimatfrågan i ett nödvändigt internationellt perspektiv och hanterar det faktum att alla strukturomvandlingar på kort sikt skapar både vinare och förlorare.

Liksom regeringens tidigare utredare ser vi ett klart behov av samordning mellan svensk och europeisk klimatpolitik. Det betyder dock

snarast att Sverige behöver en tydligare politik för omställning – inte sänkta ambitioner. Den europeiska så kallade gröna given är ett stort första steg mot en sammanhängande politik för näringslivets klimatomställning genom ett brett paket av direktiv och regleringar samt tuffare mål än tidigare för utsläppsminskningar.

Sverige behöver ta en ledande roll i denna utveckling med en politik som tydligt pekar ut riktningen med skärpta mål och åtgärder i stället för att fördröja näringslivets klimatomställning.

FREDRIK N G ANDERSSON

docent i nationalekonomi,
Ekonomihögskolan vid Lunds universitet

FREDRIC BAUER

forskare i miljö- och energisystem,
Lunds Tekniska Högskola

LARS J NILSSON

professor i miljö- och energisystem,
Lunds Tekniska Högskola

OM RAPPORTEN

■ Rapportens författare svarar för analys, slutsatser och förslag. SNS som organisation tar inte ställning till dessa.